

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН"**

**для студентів напряму підготовки
6.030501 "Економічна теорія"
денної форми навчання**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016**

Затверджено на засіданні кафедри політичної економії.
Протокол № 5 від 02.11.2015 р.

Укладач Н. І. Бережна

Робоча програма навчальної дисципліни "Методика викладання Р 58 економічних дисциплін" для студентів напряму підготовки 6.030501 "Економічна теорія" денної форми навчання / уклад. Н. І. Бережна. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 40 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій та семінарських занять, матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими має володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030501 "Економічна теорія" денної форми навчання.

Вступ

Підготовка бакалаврів напрямку підготовки 6.030501 "Економічна теорія" передбачає здобуття знань із методики викладання економічних дисциплін, тому що викладач повинен мати не тільки глибокі теоретичні знання з економіки, але й набути навичок у її викладанні.

Сучасний навчальний процес потребує якісних змін, пов'язаних із викликами науково-технічного прогресу, переходом нашої країни на ринкові відносини, ухваленням України до світового освітянського простору. У цих умовах змінюються вимоги до викладачів навчальних закладів, які повинні не стільки закласти фундаментальні знання у свідомість студентів, скільки навчити учнів приймати рішення в умовах невизначеності, самостійності та креативності в діяльності. Викладач стає не джерелом знань, а людиною, яка може запалити в учневі жагу до нових знань і вказати правильні напрями самостійного самовдосконалення та розвитку.

У цих умовах і викликах сучасності майбутнім викладачам необхідно володіти новітніми методиками навчання. До того ж наголос робиться на формуванні практичних навичок майбутніх викладачів у підготовці та складанні текстів лекцій та їхньому проведенні, підготовці та проведенні семінарських занять у нетрадиційних формах, розробленні матеріалів для контролю за знаннями та організації самостійної роботи студентів.

Логіка та структура дисципліни й передбачені цією програмою методи її вивчення дають можливість студентам засвоїти необхідний обсяг науково-теоретичних знань, що обумовить можливість цілісного сприйняття процесу навчання.

Навчальна дисципліна "Методика викладання економічних дисциплін" є вибірковою навчальною дисципліною, яку вивчають, згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеня "бакалавр" напряму підготовки 6.030501 "Економічна теорія" денної форми навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Назви показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	Вибіркова
Змістових модулів – 2	Напрямок підготовки 6.030501 "Економічна теорія"	Рік підготовки
		4-й
Загальна кількість годин – 108		Семестр
		7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3; самостійної роботи студента – 6	Освітній ступінь бакалавр	Лекції
		16 год
		Семінарські
		28 год
		Самостійна робота
		64 год
		Вид контролю
		залік

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної й індивідуальної роботи становить для денної форми навчання – 69 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання цієї навчальної дисципліни є формування в майбутніх спеціалістів глибоких знань із методики викладання, логіки сучасного економічного мислення й економічної культури, адекватних умовам переходу країни до ринкових відносин, навчання студентів базових методів викладання, умінню приймати обґрунтовані рішення щодо проблем, пов'язаних із їхньою майбутньою професійною діяльністю як педагогів.

Для досягнення мети поставлено такі основні **завдання**:

надання цілісного уявлення про загальні сучасні методики викладання економічних дисциплін та конкретні методи проведення занять; вивчення новітніх технологій активного та інтерактивного навчання;

глибоке усвідомлення та засвоєння основних положень навчальної дисципліни;

набуття практичних навичок у підготовці та читанні лекцій, семінарських занять, іспитів, тестування, організації самостійної та виховної роботи.

"Методика викладання економічних дисциплін" – навчальна дисципліна, що вивчає методи та методики обґрунтування та прийняття рішень викладачем під час читання лекцій, проведення семінарів, організації самостійної роботи студентів та контролю за їхніми знаннями.

Об'єктом навчальної дисципліни є навчальний процес у різних його організаційних формах.

Предметом навчальної дисципліни є сучасні методики організації навчального процесу.

Вивчення цієї навчальної дисципліни студент розпочинає, опанувавши більшість навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою її вивчення є такі навчальні дисципліни, як: "Макроекономіка", "Мікроекономіка", "Політична економія", "Історія економіки та економічної думки", "Педагогіка", "Психологія". У свою чергу, знання із цієї навчальної дисципліни забезпечують успішне засвоєння інших навчальних дисциплін, а також виконання тренінгів, бакалаврських і магістерських дипломних робіт.

У результаті вивчення навчальної дисципліни "Методика викладання економічних дисциплін" студенти мають:

знати, що успіх процесу навчання багато в чому залежить від методики викладання економіки, а ефективно викладання передбачає використання активних методів навчання;

оволодіти навичками в підготовці та читанні лекцій, проведенні семінарів, заліків, іспитів;

уміти створювати проблемні ситуації, кейси; складати питання, загадки, кросворди, тести, проводити ділові й комп'ютерні економічні ігри, використовувати традиційні та активні методи навчання.

У процесі навчання студенти здобувають необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд та обговорення під час семінарських занять. Також великого значення у процесі вивчення та закріплення знань набуває самостійна робота студентів. Усі види занять розроблено, відповідно до кредитно-трансферної системи організації навчального процесу.

У процесі викладання навчальної дисципліни основну увагу приділяють оволодінню студентами професійними компетентностями, наведеними в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Професійні компетентності, яких набувають студенти
після вивчення навчальної дисципліни**

Коди компетентностей	Назви компетентностей	Складові частини компетентностей
МВЕД* 1	Визначати методи навчання	Розрізняти пасивні, активні, інтерактивні методи навчання
		Складати програму навчальної дисципліни, компетентності
МВЕД 2	Приймати оптимальні рішення щодо читання лекцій, проведення семінарських занять, контролю за знаннями та СРС	Складати тексти лекцій
		Розробляти методичні матеріали для проведення семінарів
		Складати наочні матеріали для використання мультимедійного обладнання
		Розробляти форми та матеріали для контролю за знаннями та СРС
МВЕД 3	Проводити заняття в різних організаційних формах	Застосовувати здобуті знання з методики під час читання лекцій та проведення семінарських занять
		Здійснювати організацію та проведення ділових ігор
		Застосовувати в навчальному процесі мультимедійне обладнання
		Здійснювати заходи щодо самостійної роботи студентів та контролю за їхніми знаннями
		Здійснювати виховні заходи

* методика викладання економічних дисциплін

Структуру складових частин професійних компетентностей та їхнє формування, відповідно до Національної рамки кваліфікацій України, наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Загальні питання. Методика читання лекцій

Тема 1. Визначення предмета навчальної дисципліни

1.1. Дидактика, освіта, навчання, викладання. Предмет навчальної дисципліни.

Процес навчання: цілі, функції, принципи, зміст. Зв'язок навчальної дисципліни "Методика викладання економічних дисциплін" з іншими. Сфери практичного використання знань, здобутих у процесі вивчення навчальної дисципліни. Предмет навчальної дисципліни.

1.2. Методичні матеріали забезпечення навчального процесу.

Стандарти навчальних дисциплін. Навчальний план і навчальна програма. Підручники та навчальні посібники. Поняття компетентностей.

Тема 2. Принципи та методи навчання

2.1. Принципи навчання.

Принцип науковості. Принцип доступності. Принцип активності. Принцип поєднання теорії та практики. Принцип наочності. Принцип послідовності та системності.

2.2. Методи навчання та їхня класифікація.

Традиційна класифікація. Класифікація методів за призначенням, типами, характером пізнавальної діяльності. Активні та інтерактивні методи навчання. Функції методів навчання економічних дисциплін.

2.3. Форми організації навчання.

Лекція та її види. Значення семінарського заняття як особливої форми навчального процесу. Навчальна консультація та її види. Контроль за знаннями студентів. Форми самостійної роботи студентів.

Тема 3. Модель безпосереднього навчання

3.1. Моделі процесу навчання.

Модель безпосереднього навчання (інструктаж). Моделювання. Кооперативно-групове навчання. Модель проблемного навчання.

3.2. Безпосереднє навчання. Особливості, переваги й недоліки.

Навчальна лекція, її мета, переваги та недоліки, порівняно з іншими джерелами здобуття знань та видами занять. Функції лекцій.

3.3. Підготовка тексту лекції. Читання лекції. Робота викладача після лекції.

Структура лекції. Методичні вимоги до побудови лекції. Принципи відбору матеріалу до лекції. Підготовка викладача до лекції. Складання плану лекції й підготовка конспекту лекції. Лектор в аудиторії. Поради щодо читання лекцій. Засоби привертання уваги аудиторії. Мова та стиль лекції. Робота викладача після лекції.

Тема 4. Ділові ігри у процесі навчання

4.1. Сутність, переваги та недоліки моделювання.

Відмінності ділової економічної гри від гри як такої. Ділові, ігрові та комп'ютерні економічні ігри. Коли та як використовувати ділові ігри в навчальному процесі.

4.2. Побудова ділової гри.

Структура ділової гри. Етапи організації ділової гри. Переваги та недоліки ділової гри.

4.3. Види ділових ігор.

Види ігор: "Чому люди торгують", "Гранична корисність", "Аукціон цукерок", "Книжкова фабрика", "Укладаємо гроші в майбутнє України", "Віджети та бластери", "Фабрика піци" та ін.

Тема 5. Навчання у формі дослідження (пошукове, проблемне)

5.1. Характерні риси навчання у формі дослідження.

Проблема. Проблемна ситуація. Шляхи створення проблемних ситуацій. Види проблемних ситуацій. Етапи вирішення проблем. Умови успішної організації проблемного навчання.

5.2. Розвиток проблемних методів.

Проблемний виклад знань (лекція проблемного характеру). Пошуковий метод. Метод мозкового штурму (банк ідей).

5.3. Метод випадковостей (case study) та економічні загадки.

Сутність, особливості кейс-методу навчання. Методика складання кейсів та їхнє використання. Переваги й недоліки кожного з видів проблемного навчання. Економічні загадки. Етапи складання економічних загадок, їхній склад. Методика використання загадок у процесі навчання.

Змістовий модуль 2

Методики активізації семінарських занять

Тема 6. Методика проведення семінарських занять

6.1. Семінар, його сутність, переваги та недоліки.

Сутність та види семінарів. Підготовка викладача до проведення семінару. Складання плану семінару. Вибір форми проведення семінару. Розроблення методичних матеріалів до семінару. Роль викладача в керівництві семінаром. Робота викладача після семінару.

6.2. Засоби активізації роботи.

Види завдань. Запитання. Запитання за таксономією Блума. Використання запитань у процесі читання лекцій і проведення семінарських занять. Методика складання вправ і задач, їхнє використання на семінарах. Економічні кросворди, казки, їхнє місце у процесі вивчення економіки. Тестові завдання як вид навчання. Методичні вказівки щодо організації та проведення тестування. Підготовка роздаткового матеріалу та можливості його використання в різних формах навчального процесу.

Тема 7. Кооперативно-групове навчання

7.1. Сутність кооперативно-групового навчання.

Кооперативно-групові методи навчання та їхнє використання у викладанні економічних дисциплін. Цілі та принципи використання кооперативно-групових методів навчання. Переваги й недоліки моделі кооперативно-групового навчання.

7.2. Форми проведення занять у кооперативно-груповій формі.

Виконання однакової для всіх групової роботи. Командний турнір. Метод взаємонавчання. Бригадний метод роботи. Методика використання методів кооперативно-групового навчання.

Тема 8. Форми контролю за знаннями студентів

8.1. Контроль за знаннями – необхідний елемент процесу навчання.

Загальні підходи до оцінювання знань студентів з економіки. Функції контролю за знаннями та вимоги до них.

8.2. Види та форми контролю за знаннями.

Поточний і підсумковий контроль. Письмовий та усний, груповий та індивідуальний контроль. Методика проведення заліків та іспитів.

Тема 9. Застосування наочності та технічних засобів навчання

9.1. Наочність у процесі навчання економіки.

Наочність та її види. Підготовка наочних матеріалів та вимоги до них.

9.2. Технічні засоби навчання.

Технічні засоби навчання, їхні види. Підготовка технічних засобів до використання. Методика використання наочних матеріалів і технічних засобів навчання в навчальному процесі.

Тема 10. Методика організації самостійної роботи студентів

10.1. Самостійна робота студентів, її роль у навчальному процесі.

Причини збільшення ролі та значення самостійної роботи студентів. Переваги та недоліки самостійної роботи студентів.

10.2. Організація самостійної роботи студентів.

Поточна підготовка до занять, проміжного модульного контролю, іспитів. Написання наукових статей, курсових і дипломних робіт, доповідей та презентацій.

Тема 11. Економічне виховання студентів у процесі викладання економічних дисциплін

11.1. Взаємозв'язок економічної освіти та економічного виховання.

Сутність економічного виховання. Основні напрями, засоби та методи економічного виховання.

11.2. Організація та здійснення виховного заходу, спрямованого на формування економічної свідомості.

Підготовка методичних, роздаткових матеріалів, технічних засобів для здійснення виховного заходу та складання плану. Аналіз результатів здійсненого виховного заходу.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як із робочою програмою навчальної дисципліни та формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її змістових модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного та ґрунтовного опрацювання змістових модулів. Змістовий

модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складено із двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма, у тому числі			
	Усього	лекційні	семінарські	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Загальні питання. Методика читання лекцій				
Тема 1. Визначення предмета навчальної дисципліни	11	1	2	8
Тема 2. Принципи та методи навчання	7	1	2	4
Тема 3. Модель безпосереднього навчання	10	2	4	4
Тема 4. Ділові ігри у процесі навчання	12	2	2	8
Тема 5. Навчання у формі дослідження (пошукове, проблемне)	14	2	4	8
Разом за змістовим модулем 1	54	8	14	32
Змістовий модуль 2. Методики активізації семінарських занять				
Тема 6. Методика проведення семінарських занять	14	2	4	8
Тема 7. Кооперативно-групове навчання	8	2	2	4
Тема 8. Форми контролю за знаннями студентів	10	2	2	6
Тема 9. Застосування наочності та технічних засобів навчання	7	1	2	4
Тема 10. Методика організації самостійної роботи студентів	7	1	2	4
Тема 11. Економічне виховання студентів у процесі викладання економічних дисциплін	8	–	2	6
Разом за змістовим модулем 2	54	8	14	32
Усього годин за модулями	108	16	28	64

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті

викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їхні виступи, активність у дискусії, уміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляють у відповідний журнал. Набрані студентом бали за окремі семінарські заняття враховують у процесі накопичення підсумкових балів із цієї навчальної дисципліни.

Таблиця 5.1

Плани семінарських занять

Назви тем	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Загальні питання. Методика читання лекцій			
<i>Тема 1.</i> Визначення предмета навчальної дисципліни	<i>Тема семінарського заняття:</i> <i>"Місце методики викладання економічних дисциплін серед інших предметів"</i> 1. Процес навчання економіки: цілі, функції, принципи, зміст. 2. Предмет навчальної дисципліни. 3. Стандарти навчальних дисциплін. Навчальний план і навчальна програма. Підручники та навчальні посібники	0,5	Основна: [1; 5; 7]. Додаткова: [11 – 14; 16; 24]
<i>Тема 2.</i> Принципи та методи навчання	<i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Сучасні методи навчання"</i> 1. Методи навчання та їхні класифікації. 2. Принципи та функції методів навчання економічних дисциплін	1,5	Основна: [2; 5 – 7]. Додаткова: [18; 20; 21; 23 – 25]
<i>Тема 3.</i> Модель безпосереднього навчання	<i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Методика підготовки та читання лекції"</i> 1. Особливості, переваги й недоліки безпосереднього навчання. 2. Навчальна лекція, її мета та функції. Умови читання ефективної лекції. 3. Підготовка викладача до лекції. Лектор в аудиторії. Робота викладача після лекції	4	Основна: [1; 2; 5]. Додаткова: [20; 21; 23; 27]
<i>Тема 4.</i> Ділові ігри у процесі навчання	<i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Методика використання ділових ігор у процесі навчання"</i> 1. Особливості та види ділових ігор. Місце ділових ігор серед інших методів навчання. 2. Вимоги до побудови ділової гри. Підготовка, організація, проведення, аналіз ділової гри. 3. Переваги та недоліки ігор	4	Основна: [1; 2; 5; 6]. Додаткова: [18; 21; 22; 27]

1	2	3	4
Тема 5. Навчання у формі дослідження (пошукове, проблемне)	<p><i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Методика проведення занять методом проблемного навчання"</i></p> <p>1. Характерні риси навчання у формі дослідження. Проблемний виклад знань. 2. Метод випадковостей (<i>case study</i>). Методика складання кейсів та їхнє використання. 3. Економічні загадки у процесі навчання</p>	4	<p>Основна: [1 – 3; 5; 6; 8]. Додаткова: [18; 20; 22]</p>
Змістовий модуль 2. Методики активізації семінарських занять			
Тема 6. Методика проведення семінарських занять	<p><i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Семінарські заняття у процесі навчання"</i></p> <p>1. Сутність, види семінарів. 2. Методика складання запитань, вправ і задач, тестів, їхнє використання на семінарах. 3. Економічні кросворди, казки, інші види завдань, їхнє місце у процесі вивчення економіки</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 5; 10]. Додаткова: [15; 17; 20; 21; 23; 29]</p>
Тема 7. Кооперативно-групове навчання	<p><i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Методика використання моделі кооперативно-групового навчання"</i></p> <p>1. Сутність та форми кооперативно-групового навчання. 2. Переваги й недоліки моделі кооперативно-групового навчання</p>	2	<p>Основна: [1; 2; 5; 6]. Додаткова: [18; 20; 22; 23]</p>
Тема 8. Форми контролю за знаннями студентів	<p><i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Методика організації та здійснення контролю за знаннями студентів"</i></p> <p>1. Необхідність, види та форми контролю. 2. Поточний і підсумковий контроль. Методика проведення заліків та іспитів</p>	2	<p>Основна: [1; 2; 5]. Додаткова: [18; 20; 21; 23; 29]</p>
Тема 9. Застосування наочності та технічних засобів навчання	<p><i>Тема семінарського заняття</i> <i>"Методика використання наочності в навчальному процесі"</i></p> <p>1. Роль наочності та її види. 2. Технічні засоби навчання, їхні види. 3. Методика підготовки та використання технічних засобів навчання</p>	4	<p>Основна: [1; 2; 4; 5]. Додаткова: [18; 20; 22; 28]</p>

1	2	3	4
Тема 10. Методика організації самостійної роботи студентів	Тема семінарського заняття "Організація самостійної роботи студентів" 1. Самостійна робота студентів, її види. 2. Організація самостійної роботи студентів	1	Основна: [1; 5]. Додаткова: [19 – 21]
Тема 11. Економічне виховання студентів у процесі викладання економічних дисциплін	Тема семінарського заняття "Методика здійснення економічного виховання" 1. Взаємозв'язок економічної освіти та економічного виховання. 2. Основні напрями, засоби та методи економічного виховання. 3. Організація виховного заходу, спрямованого на формування економічної свідомості	1	Основна: [1; 5]. Додаткова: [18; 20; 22; 24]

5.1. Приклади типових практичних завдань до тем

Змістовий модуль 1

Загальні питання. Методика читання лекцій

Тема 3. Модель безпосереднього навчання

Завдання 1. Скласти план лекцій із теми "Економічна система суспільства".

Завдання 2. Скласти текст лекції на тему "Економічна система суспільства".

Змістовий модуль 2

Методики активізації семінарських занять

Тема 6. Методика проведення семінарських занять

Завдання 1. Скласти два проблемних запитання з теми "Економічна система суспільства".

6. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання студенти виконують самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які

відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначено навчальним планом, він становить 59 % від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (108 годин). СРС містить: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; пошук (підбір) та огляд літературних джерел на задану тематику дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму).

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів зі спеціальною економічною літературою, нормативними актами, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи для засвоєння теоретичних знань із навчальної дисципліни наведено в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми контролю за нею

Назви тем	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю за СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Загальні питання. Методика читання лекцій				
<i>Тема 1.</i> Визначення предмета навчальної дисципліни	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття. <i>Тема доповіді</i> "Роль методики викладання у вдосконаленні навчального процесу"	6	Презентація доповіді	Основна: [1; 5; 7] Додаткова: [11 – 14; 16; 24]

1	2	3	4	5
Тема 2. Принципи та методи навчання	<p>1. Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Знайти різні класифікації методів навчання.</p> <p>2. Проаналізувати переваги та недоліки різних методів навчання.</p> <p>3. Проаналізувати, які методи використовують у процесі вивчення інших предметів і які існують недоліки в методиці викладання у ВНЗ.</p> <p style="text-align: center;"><i>Теми доповідей</i></p> <p>1. "Інтерактивні методи навчання та їхнє використання у викладанні економічних дисциплін."</p> <p>2. "Історія розвитку методів навчання"</p>	6	Фронтальне опитування	<p>Основна: [1; 2; 5 – 7].</p> <p>Додаткова: [18; 20; 23 – 25]</p>
Тема 3. Модель безпосереднього навчання	<p>1. Обрати тему лекції з дисципліни "Політекономія" ("Мікроекономіка" або "Макроекономіка") та підібрати літературу для її складання.</p> <p>2. Написати текст лекції, урахувавши сучасні вимоги.</p> <p style="text-align: center;"><i>Тема доповіді</i></p> <p style="text-align: center;">"Ораторське мистецтво та його використання під час читання лекцій та проведення семінарських занять"</p>	6	Презентація доповіді	<p>Основна: [1; 2; 5].</p> <p>Додаткова: [20; 22; 27]</p>
Тема 4. Ділові ігри у процесі навчання	<p>1. Описати гру, згідно з вимогами. Особливу увагу приділити питанням, пов'язаним з обговоренням ходу, результатами гри та поведінкою гравців</p>	6	Перевірка завдання	<p>Основна: [1; 2; 5; 6].</p> <p>Додаткова: [18; 20; 21]</p>
Тема 5. Модель проблемного навчання (пошукове, проблемне)	<p>1. Скласти проблемні запитання з обраної теми дисципліни.</p> <p>2. Скласти загадки з обраної теми.</p> <p>3. Розробити кейс з обраної теми.</p> <p style="text-align: center;"><i>Тема доповіді</i></p> <p style="text-align: center;">"Використання кейс-методу у викладанні економічних дисциплін"</p>	6	Фронтальне опитування	<p>Основна: [1 – 3; 6; 8].</p> <p>Додаткова: [18; 20; 22]</p>

1	2	3	4	5
Змістовий модуль 2. Методики активізації семінарських занять				
<i>Тема 6.</i> Методика проведення семінарських занять	1. Скласти по два запитання за кожним рівнем складності з обраної теми. 2. Розробити задачі, вправи з обраної теми. 3. Скласти тести за обраною темою. 4. Розробити кросворд	6	Фронтальне опитування	Основна: [1; 2; 5; 10]. Додаткова: [15; 17; 20; 21]
<i>Тема 7.</i> Кооперативно-групове навчання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття <i>Тема доповіді</i> "Місце кооперативно-групового навчання серед інших сучасних методів та його використання у вищій школі"	6	Презентація доповіді	Основна: [1; 2; 5; 6]. Додаткова: [18; 20; 22; 23]
<i>Тема 8.</i> Форми контролю за знаннями студентів	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття <i>Тема доповіді</i> "Особливості контролю за знаннями студентів у різних країнах світу"	6	Презентація доповіді	Основна: [1; 2; 5]. Додаткова: [18; 20; 21; 23; 29]
<i>Тема 9.</i> Застосування наочності та технічних засобів навчання	Скласти структурно-логічні схеми з однієї з тем. Розробити слайди для читання лекції на одну з тем	6	Фронтальне опитування	Основна: [1; 2; 5]. Додаткова: [18; 20; 22; 28]
<i>Тема 10.</i> Методика організації самостійної роботи студентів	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	6	Фронтальне опитування	Основна: [1; 5]. Додаткова: [18; 19 – 21]

1	2	3	4	5
Тема 11. Економічне виховання в ході викладання економічних дисциплін	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	4	Фронтальне опитування	Основна: [1; 5]. Додаткова: [18; 20; 22; 24]

6.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Визначення предмета навчальної дисципліни

1. Що вивчає навчальна дисципліна "Методика викладання економічних дисциплін"?
2. Як пов'язано навчальну дисципліну "Методика викладання економічних дисциплін" з іншими предметами: дидактикою, педагогікою, психологією?
3. Чим відрізняються поняття: "навчання", "учення", "викладання", "освіта"?
4. Що таке "стандарт економічної освіти"? Яка є необхідність у його існуванні та яка його структура?
5. Що таке "навчальний план", яка його структура?
6. Які складові частини навчальної програми?
7. У яких сферах життя можна використовувати знання з навчальної дисципліни "Методика викладання економічних дисциплін"?

Тема 2. Принципи та методи навчання

1. Які існують принципи навчання? Дайте їм характеристику.
2. За якими ознаками класифікують методи навчання?
3. Що таке "традиційна класифікація методів навчання", які її основні ознаки?
4. Чим відрізняються рецептивний та репродуктивний методи навчання? Які переваги та недоліки має кожний із них?
5. Що таке "евристичний" та "дослідницький" методи навчання?

6. Що таке "активні" та "інтерактивні" методи навчання?
7. Які функції виконують методи навчання?

Тема 3. Модель безпосереднього навчання

1. Які існують моделі навчання?
2. Що таке "модель безпосереднього навчання", у чому її переваги та недоліки?
3. Які переваги має лекція над іншими формами здобуття знань?
4. Які існують види лекцій та які функції вони виконують?
5. Яку структуру повинна мати лекція?
6. Які ви знаєте умови читання ефективної лекції?
7. Які існують вимоги до проведення семінарського заняття?
8. Які особливості в підготовці лектора до всієї навчальної дисципліни та поточної лекції?
9. Коли лектор повинен робити паузи, як і коли користуватися жестами, якою має бути мова лектора?

Тема 4. Ділові ігри у процесі навчання

1. Що таке "ділова економічна гра" і чим вона відрізняється від інших видів гри?
2. Які ви знаєте види економічних ігор? Яка історія їхнього використання в навчальному процесі?
3. Якою має бути структура ділової економічної гри?
4. Які існують вимоги до викладача щодо підготовки, організації, проведення та аналізу гри?
5. Які завдання ставлять під час проведення ділових ігор?
6. Які переваги та недоліки має цей метод навчання?
7. Яка частина ділової гри є найважливішою? Чому?

Тема 5. Навчання у формі дослідження (пошукове, проблемне)

1. Що таке "проблема", "проблемна ситуація"? Які можливі шляхи їхнього створення?
2. Які методичні рекомендації щодо читання проблемних лекцій?
3. Які переваги та недоліки методу "мозкового штурму"?
4. У чому полягають сутність та особливості кейс-методу навчання?
5. Які існують вимоги до складання кейсів?

6. Чим відрізняються загадки від проблемних запитань? Як їх створюють?

7. Перелічіть переваги й недоліки кожного із проблемних методів навчання.

Тема 6. Методика проведення семінарських занять

1. Що таке "запитання" за таксономією Блума?

2. Назвіть критерії розподілу запитань за рівнем складності.

3. Навіщо використовувати задачі та вправи під час проведення семінарських занять?

4. Які існують види тестів?

5. Які ви знаєте вимоги до підготовки, організації, проведення тестування та перевірки тестів?

6. Які переваги та недоліки семінарів?

7. Які функції семінарів?

Тема 7. Кооперативно-групове навчання

1. У чому полягає сутність кооперативно-групового навчання?

2. Назвіть принципи кооперативно-групового навчання.

3. Які методи використовують за кооперативно-групового навчання?

4. Які переваги кооперативно-групового навчання?

5. Які недоліки кооперативно-групового навчання?

6. Яке місце посідає модель кооперативно-групового навчання серед інших моделей навчання?

7. Назвіть форми, у яких можна проводити заняття за допомогою моделі кооперативно-групового навчання.

Тема 8. Форми контролю за знаннями студентів

1. Навіщо необхідно здійснювати контроль за знаннями студентів?

2. Які існують види контролю за знаннями?

3. Які існують форми контролю за знаннями?

4. У чому полягають переваги різних форм та видів контролю?

5. У чому недоліки різних форм та видів контролю?

6. Які критерії оцінювання знань студентів?

7. Як забезпечити об'єктивне оцінювання знань студентів?

Тема 9. Застосування наочності та технічних засобів навчання

1. Які існують види наочності?
2. Яка роль наочності в навчальному процесі?
3. Перелічіть вимоги до наочних матеріалів.
4. Що таке "технічні засоби навчання", які їхні види існують?
5. Яка роль технічних засобів навчання в навчальному процесі?
6. Які ви знаєте вимоги до використання наочних матеріалів і технічних засобів навчання?
7. Яку роль у навчальному процесі виконують структурно-логічні схеми з навчальної дисципліни?

Тема 10. Методика організації самостійної роботи студентів

1. Визначте сутність самостійної роботи студентів.
2. Яке місце посідає самостійна робота студентів серед інших форм навчання?
3. Чому в сучасних умовах збільшується роль самостійної роботи студентів?
4. У яких формах можна здійснювати самостійну роботу студентів?
5. Яку роль має організація наукової роботи студентів?
6. У чому полягають переваги самостійної роботи студентів серед інших організаційних видів навчання?
7. У чому полягає недоліки та проблеми самостійної роботи студентів?

Тема 11. Економічне виховання в ході вивчення економічних дисциплін

1. Визначте сутність економічного виховання.
2. Необхідність в економічному вихованні у процесі вивчення економічних дисциплін.
3. Назвіть форми економічного виховання.
4. З'ясуйте проблеми економічного виховання.

7. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативну роботу здійснюють за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, винесених на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання-відповідь), групові (розгляд типових прикладів-ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексного оцінювання засвоєння програмного матеріалу: індивідуальне здавання виконаних робіт.

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ділові ігри, банки візуального супроводу (табл. 8.1 і 8.2).

Таблиця 8.1

Розподіл форм і методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Теми	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
<i>Тема 1.</i> Визначення предмета навчальної дисципліни	Лекція проблемного характеру з питання "Особливості сучасного процесу навчання"; банки візуального супроводу
<i>Тема 2.</i> Принципи та методи навчання	Міні-лекція з питання "Активні та інтерактивні методи навчання"; проведення ділової гри
<i>Тема 3.</i> Модель безпосереднього навчання	Лекція проблемного характеру з питання "Ефективна лекція"; банки візуального супроводу
<i>Тема 4.</i> Ділові ігри у процесі навчання	Міні-лекція з питання "Моделювання"; проведення ділової гри; банки візуального супроводу

1	2
<i>Тема 5.</i> Навчання у формі дослідження (пошукове, проблемне)	Лекція проблемного характеру з питання "Проблемне навчання"; робота в малих групах; презентація результатів; банки візуального супроводу
<i>Тема 6.</i> Методика проведення семінарських занять	Лекція проблемного характеру з питання "Сучасні семінари"; проведення ділової гри; банки візуального супроводу
<i>Тема 7.</i> Кооперативно-групове навчання	Лекція проблемного характеру з питання "Ефективність кооперативно-групового навчання"; робота в малих групах; презентація результатів; банки візуального супроводу
<i>Тема 8.</i> Форми контролю за знаннями студентів	Лекція проблемного характеру з питання "Ефективність форм та видів контролю за знаннями"; банки візуального супроводу
<i>Тема 9.</i> Застосування наочності та технічних засобів навчання	Міні-лекція з питання "Проблеми використання мультимедійного обладнання"; банки візуального супроводу
<i>Тема 10.</i> Методика організації самостійної роботи студентів	Міні-лекція з питання "Проблеми та труднощі в організації самостійної роботи студентів"; банки візуального супроводу; проведення ділової гри
<i>Тема 11.</i> Економічне виховання студентів у процесі викладання економічних дисциплін	Міні-лекція з питання "Необхідність в економічному вихованні та його актуальність"; банки візуального супроводу

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначають не тільки за методикою й технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляють у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають разом із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблено

в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладають. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною наповненістю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Їх проводять, переважно, як частину заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше ніж 10 – 15 хвилин і їх використовують для того, щоб стисло повідомити нову інформацію всім слухачам.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками й поглядами учасників щодо цієї теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють уміння формулювати думки та висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семинарські заняття за формою та змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі над темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод вирішення невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити та здійснити їхню селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовують для подання певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Таблиця 8.2

Використання методик активізації процесу навчання

Теми навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
Тема 1. Визначення предметна навчальної дисципліни	Семінарське заняття на тему: "Яким ви бачите майбутнє вищої освіти?"	Семінари-дискусії; презентації

1	2	3
Тема 2. Принципи та методи навчання	<i>Семінарське заняття на тему:</i> "Коли і як використовувати традиційні, активні та інтерактивні методи навчання?"	Семінари-дискусії; робота в малих групах
Тема 3. Модель безпосереднього навчання	<i>Семінарське заняття на тему:</i> "Як прочитати ефективну лекцію?"	Семінари-дискусії; презентації
Тема 4. Ділові ігри у процесі навчання	Проведення та аналіз ділової гри	Робота в малих групах; проведення ігор
Тема 5. Навчання у формі дослідження (пошукове, проблемне)	Розроблення економічних загадок	Робота в малих групах; мозкові атаки; презентації
Тема 6. Методика проведення семінарських занять	<i>Семінарське заняття на тему:</i> "Як ефективно проводити семінари?"	Семінари-дискусії; презентації
Тема 7. Кооперативно-групове навчання	Проведення "Брейн-рингу"	Робота в малих групах; мозкові атаки
Тема 8. Форми контролю за знаннями студентів	<i>Семінарське заняття на тему:</i> "Коли і як використовувати різні методи їхньої активізації"	Семінари-дискусії; презентації
Тема 9. Застосування наочності та технічних засобів навчання	Розроблення матеріалів до використання мультимедійного обладнання до теми	Робота в малих групах; мозкові атаки
Тема 10. Методика організації самостійної роботи студентів	Розроблення завдань для самостійної роботи до теми	Робота в малих групах; мозкові атаки; презентації

9. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів урахує види занять, які, згідно із програмою навчальної дисципліни, передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюють за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи містять:

поточний контроль, що здійснюють протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюють за сумою набраних балів;

модульний контроль, що здійснюють, ураховуючи поточний контроль, за відповідний змістовий модуль, має на меті *інтегроване* оцінювання результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Поточний контроль із цієї навчальної дисципліни здійснюють у таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;
- перевірка домашніх завдань на задану тематику;
- проведення поточного тестування;
- проведення письмової контрольної роботи;
- експрес-опитування.

Модульний контроль із цієї навчальної дисципліни проводять у формі колоквиуму. **Колоквиум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводять як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Порядок здійснення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань здійснюють за накопичувальною системою за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядають;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядають;

уміння поєднувати теорію із практикою під час розгляду виробничих ситуацій;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

правильність виконання індивідуальних методичних завдань для підготовки до лекцій та семінарів.

Максимально можливий бал за конкретне завдання ставлять за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової частини зменшує кількість балів. Письмову контрольну роботу проводять два рази на семестр, яка містить теоретичні та практичні завдання різного рівня складності, відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюють оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина й міцність знань, рівень мислення, уміння систематизувати знання за окремими темами, уміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички та прийоми виконання практичних завдань, уміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та опрацювання, самореалізація на практичних і семінарських заняттях.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету, відповідно до встановленого терміну.

Підсумкову оцінку з навчальної дисципліни розраховують, ураховуючи бали, набрані під час поточного та модульного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр становить: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та його заносять до *залікової відомості обліку успішності* навчальної дисципліни. У разі набрання менше ніж 60 балів студент обов'язково складає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше від двох тижнів після початку семестру. У разі повторного набрання менше 60 балів декан факультету призначає

комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймає рішення, відповідно до чинного законодавства: якщо "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

10. Розподіл балів, яких набирають студенти

Систему оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведено в табл. 10.1.

Таблиця 10.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Годин	Методи та форми навчання		Оцінювання рівня сформованості компетентностей		
					Форми контролю	Максимальний бал	
1	2	3	4		5	6	
Змістовий модуль 1. Загальні питання. Методика читання лекцій						46	
МВБД 1	Складає програму дисципліни, компетентності	1	Ауд.	2	Лекція Тема 1. Визначення предмета навчальної дисципліни. Тема 2. Принципи та методи навчання	Робота на лекції	1
			СРС	5	Підготовка до занять Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу за темою, складання компетентностей	Фронтальне опитування	–
		2	Ауд.	2	Семинарське заняття Тема семінарського заняття "Місце методики викладання економічних дисциплін серед інших предметів" 1. Предмет навчальної дисципліни. 2. Стандарти навчальних дисциплін. Навчальний план і навчальна програма. Підручники та навчальні посібники. 3. Проведення ділової гри "Чому люди торгують". 4. Складання плану проведення першого заняття	Активна участь у виконанні завдань	2
			СРС	5	Підготовка до занять Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Фронтальне опитування	–

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4		5	6		
МВЕД 1	Розрізняти пасивні, активні, інтерактивні методи навчання	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Модель безпосереднього навчання	Робота на лекції	1
				2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Сучасні методи навчання" 1. Методи навчання та їхня класифікації. 2. Принципи та функції методів навчання економічних дисциплін	Активна участь в обговоренні	2
			СРС	7	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Виконання домашнього завдання	Опитування	7
		4	Ауд.	2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Методика підготовки та читання лекції" 1. Особливості, переваги й недоліки безпосереднього навчання. 2. Навчальна лекція, її мета та функції. Умови прочитання ефективної лекції. 3. Підготовка викладача до лекції. Лектор в аудиторії. Робота викладача після лекції	Активна участь в обговоренні питань	2
СРС	6	Підготовка до занять		Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Підготовка до контрольної роботи за темами 1 і 2	Опитування	–		
МВЕД 2	Складати тексти лекцій	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Ділові ігри у процесі навчання	Робота на лекції	1
				2	Семінарське заняття	1. Проведення ділової гри "Віджети та бластери". 2. Опис гри. 3. Складання плану лекції	Активна участь у виконанні завдань	2
			СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику Виконання домашнього завдання	Опитування	10
МВЕД 2	Здійснювати організацію та проведення ділових ігор	6	Ауд.	2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Методика використання ділових ігор у процесі навчання" 1. Особливості та види ділових ігор. Місце ділових ігор серед інших методів навчання. 2. Вимоги до побудови ділової гри. Підготовка, організація, проведення, аналіз ділової гри. 3. Переваги та недоліки ділової гри	Активна участь в обговоренні питань	2
			СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Опитування	2
МВЕД 3	Розробляти методичні матеріали щодо проведення семінарів	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Навчання у формі дослідження (пошукове, проблемне)	Робота на лекції	1
				2	Семінарське заняття	1. Проведення ділової гри "Гранична корисність". 2. Описання гри. 3. Складання тексту лекції	Активна участь у виконанні завдань	2
			СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику, підготовка до практичних занять. Підготовка до колоквиуму	Опитування	–

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4		5	6	
	8	Ауд.	2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття <i>"Методика проведення занять методом проблемного навчання"</i> 1. Характерні риси навчання у формі дослідження. Проблемний виклад знань. 2. Метод випадковостей (<i>case study</i>). Методика складання кейсів та їхнє використання. 3. Економічні загадки у процесі навчання	Активна участь у виконанні завдань	2
		СРС	7	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять	Колоквіум	8
	Змістовий модуль 2. Методики активізації семінарських занять						54
МВБД 3	Застосовувати здобуті знання з методики під час читання лекцій та проведення семінарських занять	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Методика проведення семінарських занять	Робота на лекції	1
			2	Семінарське заняття	1. Складання плану проведення семінару. 2. Складання проблемних запитань, економічних загадок	Активна участь у виконанні завдань	2
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Опитування	–
	10	Ауд.	2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття <i>"Семінарські заняття у процесі навчання"</i> 1. Сутність, види семінарів. 2. Методика складання питань, вправ і задач, тестів, їхнє використання на семінарах. 3. Економічні кросворди, казки, інші види завдань, їхнє місце під час вивченні економіки	Активна участь в обговоренні питань теми	2
	СРС	5	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять. Написання наукової статті	Опитування	10	
МВБД 3	Проводити заходи щодо самостійної роботи студентів та контролю за їхніми знаннями	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Кооперативно-групове навчання. Тема 8. Форми контролю за знаннями студентів	Робота на лекції	1
			2	Семінарське заняття	Проведення ділової гри "Укладаємо гроші в майбутнє України"	Активна участь у виконанні завдань	2
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику. Виконання домашнього завдання	Опитування	5
	12	Ауд.	2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття <i>"Методика використання моделі кооперативно-групового навчання. Форми контролю за знаннями студентів"</i> 1. Сутність та форми кооперативно-групового навчання. 2. Переваги й недоліки моделі кооперативно-групового навчання. 3. Необхідність у контролі, його види та форми. 4. Поточний і підсумковий контроль. Методика проведення заліків та іспитів	Активна участь в обговоренні питань теми	2

Закінчення табл. 10.1

1	2	3	4	5	6		
МВЕД 3	Складати наочні матеріали для використання мультимедійного обладнання	CPC	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику	Опитування	–
		Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Застосування наочності та технічних засобів навчання	Робота на лекції	1
			2	Семинарське заняття	1. Проведення брейн-рингу. 2. Розроблення наочних засобів навчання для мультимедійного обладнання	Активна участь у виконанні завдань	2
		CPC	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел на задану тематику. Виконання домашнього завдання	Проведення контрольної роботи	3
МВЕД 3	Здійснювати організацію та проведення ділових ігор	Ауд.	2	Семинарське заняття	1. Проведення ділової гри "Аукціон". 2. Розроблення роздаткових матеріалів	Активна участь у виконанні завдань	2
		CPC	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять Виконання домашнього завдання	Опитування	5
МВЕД 3	Здійснювати заходи щодо самостійної роботи студентів та контролю за їхніми знаннями	Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Методика організації самостійної роботи студентів. Тема 11. Економічне виховання у процесі викладання економічних дисциплін	Робота на лекції	1
			2	Семинарське заняття	Теми семінарського заняття: "Організація самостійної роботи студентів"; "Методика здійснення економічного виховання" 1. Самостійна робота студентів, її види. 2. Організація самостійної та виховної роботи студентів	Активна участь в обговоренні питань тем	2
		CPC	7	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до занять	Колоквіум	8
Усього годин			108	Загальна максимальна кількість балів із навчальної дисципліни			100
Із них							
аудиторні			44	41 %	поточний контроль		100
самостійна робота			64	59 %			

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 10.2.

Таблиця 10.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота										Сума	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					100	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		T11
1	2	15	15	5	15	8	2	18	1		2
Колоквіум					Колоквіум						
8					8						

Примітка. T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів.

Розподіл балів у межах тижнів наведено в табл. 10.3.

Таблиця 10.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістових модулів		Лекційні заняття	Семінарські заняття	Домашнє завдання	Стаття, презентація	Письмова контрольна робота	Колоквіум	Усього	
Змістовий модуль 1 Загальні питання. Методика читання лекцій	Тема 1, 2	1 тиждень	1	–	–	–	–	1	
	Тема 1, 2	2 тиждень	–	2	–	–	–	2	
	Тема 3	3 тиждень	1	2	7	–	–	–	10
		4 тиждень	–	2	–	–	3	–	5
	Тема 4	5 тиждень	1	2	10	–	–	–	13
		6 тиждень	–	2	–	–	–	–	2
	Тема 5	7 тиждень	1	2	–	–	–	–	3
		8 тиждень	–	2	–	–	–	8	10
Змістовий модуль 2 Методики активізації семінарських занять	Тема 6	9 тиждень	1	2	–	–	–	3	
		10 тиждень	–	2	–	10	–	–	12
	Тема 7	11 тиждень	1	2	5	–	–	–	8
	Тема 8	12 тиждень	–	2	–	–	–	–	2
	Тема 9	13 тиждень	1	2	5	–	3	–	11
		14 тиждень	–	2	5	–	–	–	7
	Тема 10,11	15 тиждень	1	2	–	–	–	8	11
Усього			8	28	32	10	6	16	100

Підсумкову оцінку з навчальної дисципліни визначають, відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 10.4).

Таблиця 10.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Оцінки за цією шкалою заносять до відомостей обліку успішності, навчального плану студента та іншої академічної документації.

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Активные и интерактивные образовательные технологии (формы проведения занятий) в высшей школе : учеб. пособ. / сост. Т. Г. Мухина. – Н. Новгород : ННГАСУ, 2013. – 97 с.
2. Антипова М. В. Формы организации обучения / М. В. Антипова. – М. : МарГТУ, 2011. – 16 с.
3. Масалков И. К. Стратегия кейс стади: методология исследования и преподавания : учеб. для вузов / И. К. Масалков, М. В. Семина. – М. : Академический Проект, Альма Матер, 2011. – 443 с.

4. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособ. для студ. педвузов и системы повыш. квалиф. кадров / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева и др. ; под ред. Е. С. Полат. – М. : Академия, 2005. – 272 с.

5. Панина Т. С. Современные способы активизации обучения : учеб. пособ. / Т. С. Панина, Л. Н. Вавилова ; под ред. Т. С. Паниной. – 4-е изд., стер. – М. : ИЦ "Академия", 2008. – 176 с.

6. Панфилова А. П. Инновационные педагогические технологии: активное обучение : учеб. пособ. для студ. вузов / А. П. Панфилова. – М. : Академия, 2009. – 192 с.

7. Педагогика : учеб. пособ. для вузов / под ред. П. И. Пидкасистого. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Юрайт, 2011. – 502 с.

8. Ситуационный анализ, или Анатомия кейс-метода / под ред. Ю. П. Сурмина. – К. : Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.

9. Современные образовательные технологии : учеб. пособ. / под ред. Н. В. Бордовской. – 2-е изд., стер. – М. : КНОРУС, 2011. – 432 с.

10. Тропинина Н. П. Методика проведения семинарского занятия методические рекомендации для преподавателей и студентов / Н. П. Тропинина. – Троицк : ТАУ, 2008 – 46 с.

11.2. Додаткова

11. Актуальные проблемы дидактики высшей школы: современные технологии обучения : межвуз. сб. науч. ст. по материалам проекта повыш. квалифик. препод. вузов. – СПб. : Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена. – 2005. – 452 с.

12. Алеева Ю. В. Учение как специфическая форма познавательной активности студентов / Ю. В. Алеева // Вестник ТГПУ. – 2012. – № 5 (120). – С. 3–14.

13. Вербицкий А. А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения / А. А. Вербицкий. – М. : ИЦ ПКПС. – 2004. – 84 с.

14. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия / И. А. Зимняя. – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 42 с.

15. Макеева И. В. Роль семинарского занятия в подготовке специалиста и методика управления дискуссией / И. В. Макеева // Советская педагогика. – М. : Просвещение. – 2003. – № 5. – 61 с.

16. Меденцев В. И. Организационно-методическое обеспечение учебного процесса в вузе : учеб.-метод. пособ. – СПб : БАТиП, 2006. – 117 с.
17. Панфилова А. П. Тренинг педагогического общения : учеб. пособ. / А. П. Панфилова. – М. : ИЦ "Академия", 2008. – 128 с.
18. Подласый И. П. Педагогика [Текст] : учебник / И. П. Подласый. – 2-е изд., доп. – М. : Юрайт, 2011. – 574 с.
19. Розман Г. Организация самостоятельной работы студентов / Г. Розман // Высшее образование в России. – 2003. – № 1. – 87 с.
20. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2-х т. Т.1. / Г. К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.
21. Сиротюк А. Л. Инновационный подход к обучению в профессиональной школе / А. Л. Сиротюк, М. Г. Сергеева. – Курск : Изд-во РФЭИ, 2011. – 231 с.
22. Современные образовательные технологии : учеб. пособ. / под ред. Н. В. Бордовской. – М. : КНОРУС, 2010. – 432 с.
23. Современные способы активизации обучения : учеб. пособ. для студ. вузов / Т. С. Панина, Л. Н. Вавилова. – М. : Академия, 2008. – 176 с.
24. Сорокопуд Ю. В. Педагогика высшей школы [Текст] : учеб. пособ. для магистров, аспирантов и слушателей системы повыш. квалиф. и перепод. / Ю. В. Сорокопуд. – Ростов н/Д : Феникс, 2011. – 541 с.
25. Ступина С. Б. Технологии интерактивного обучения в высшей школе : учеб.-метод. пособ. / С. П. Ступина. – Саратов : ИЦ "Наука", 2009. – 52 с.
26. Щедровицкий Г. П. Организационно-деятельностная игра как новая форма организации и метод развития коллективной мыследеятельности / Г. П. Щедровицкий, С. И. Котельников // Социальные конфликты: экспертиза, прогнозирование, технологи разрешения. СМД методология в конфликтологии / под ред. Е. И. Степанова. – М. : Ин-т социологии РАН, 2004. – Вып. 21. – С. 6–19.

11.3. Інформаційні ресурси

27. Аронова Г. А. Методика обучения взрослых : особенности лекционной формы подачи материала по гуманитарным дисциплинам / Г. А. Аронова // Фестиваль педагогических идей "Открытый урок" : [сайт]. – 2012. – Режим доступа : <http://festival.1september.ru/articles/513950>.

28. Елистратова Н. Н. Мультимедийный метод обучения в ВУЗе в системе открытого образования : [Электронный ресурс] / Н. Н. Елистратова // Современная педагогика. – 2012. – № 1. – Режим доступа : <http://peda-gogika.snauka.ru/2012/12/796>.

11.4. Методичне забезпечення

29. Тестові завдання для перевірки знань з навчальної дисципліни "Методика викладання економічної теорії" для студентів напряму підготовки "Економічна теорія" денної форми навчання / укл. Н. І. Бережна. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 36 с.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Структура складових частин професійних компетентностей із навчальної дисципліни "Методика викладання економічних дисциплін" за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові частини компетентності, яку формують у межах теми	Мінімальний досвід	Знання	Уміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Визначення предмета навчальної дисципліни					
Здатність складати компетентності	Види занять та контролю за знаннями	Знання основних принципів та методів навчання	Складати компетентності	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо спілкування	Відповідальність за точну ідентифікацію ключових проблем у навчанні
Тема 2. Принципи та методи навчання					
Здатність класифікувати методи навчання, згідно з різними ознаками	Характеристика форм організації занять	Знання методів навчання	Використовувати методи навчання	Презентувати результати використання методів навчання	Самостійно приймати ефективні рішення з вибору методів навчання
Тема 3. Модель безпосереднього навчання					
Спроможність скласти текст лекції	Основні види лекцій	Знання функцій, видів лекцій, їхньої структури. Знання методики підготовки до лекцій, поведінки в аудиторії викладача	Здійснювати аналіз літератури та складання плану й тексту лекцій. Прочитати лекцію	Презентувати результати складання лекцій. Ефективно формувати комунікаційну стратегію поведінки в аудиторії	Відповідальність за точність і коректність сформульованого тексту лекції
Тема 4. Ділові ігри у процесі навчання					
Здатність описати гру згідно з вимогами	Визначення поняття "гра", "навчання"	Знання моделювання як моделі навчання	Організувати та провести гру	Презентувати результати проведення гри	Самостійно приймати ефективні рішення щодо підготовки та проведення гри
Тема 5. Навчання у формі дослідження (пошукове, проблемне)					
Здатність скласти проблемну ситуацію, загадку та вирішити їх	Сутність понять "проблема", "загадка", "задача"	Знання видів проблемного навчання	Уміти підготувати та використати методи активізації занять	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо навчання у формі дослідження	Самостійно приймати ефективні рішення

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Методика проведення семінарських занять					
Здатність використовувати методики активного та інтерактивного навчання	Активні методи навчання	Знання системи завдань щодо активізації різних видів занять	Складати проблемні запитання, загадки	Презентувати результати активізації занять	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення
Тема 7. Кооперативно-групове навчання					
Використовувати методи кооперативно-групового навчання	Поняття роботи групою	Знання методики проведення занять методом кооперативно-групового навчання	Уміти провести заняття методом кооперативно-групового навчання	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо визначення заняття методом кооперативно-групового навчання	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення
Тема 8. Форми контролю за знаннями студентів					
Складати завдання та здійснювати контроль за знаннями студентів	Визначення поняття "контроль за знаннями студентів"	Знання видів контролю за знаннями студентів та методики їхнього використання	Складати завдання для контролю за знаннями студентів	Презентувати результати складених засобів контролю	Самостійно приймати ефективні рішення щодо використання видів контролю за знаннями
Тема 9. Застосування наочності та технічних засобів навчання					
Складати роздаткові матеріали та слайди для проведення занять із використанням мультимедійного обладнання	Визначення поняття "технічні засоби навчання"	Знання видів технічних засобів навчання та методики їхнього використання	Складати слайди	Презентувати результати складених технічних засобів навчання	Самостійно приймати ефективні рішення щодо використання технічних засобів навчання
Тема 10. Самостійна робота студентів					
Контролювати та організувати самостійну роботу студентів	Поняття контролю за знаннями	Знання видів та форм організації самостійної роботи студентів	Складати завдання для самостійної роботи	Презентувати результати самостійної роботи	Самостійно приймати ефективні рішення щодо організації самостійної роботи
Тема 11. Економічне виховання студентів у процесі викладання економічних дисциплін					
Здійснювати виховні заходи	Знання поняття "виховний захід"	Знання видів виховних заходів	Уміння організувати та здійснити виховний захід	Презентувати результати обраного варіанта	Управління діями студентів

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	10
5. Теми та плани семінарських занять.....	11
5.1. Приклади типових практичних завдань до тем	14
6. Самостійна робота.....	14
6.1. Контрольні запитання для самодіагностики	18
7. Індивідуально-консультативна робота	21
8. Методи навчання	22
9. Методи контролю	26
10. Розподіл балів, яких набирають студенти.....	28
11. Рекомендована література.....	33
11.1. Основна	33
11.2. Додаткова	34
11.3. Інформаційні ресурси.....	35
11.4. Методичне забезпечення	36
Додатки.....	37

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Робоча програма
навчальної дисципліни
**"МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН"**

для студентів напряму підготовки
6.030501 "Економічна теорія"
денної форми навчання

Укладач **Бережна** Надія Іванівна

Відповідальний за видання *О. Є. Попов*

Редактор *О. Г. Доценко*

Коректор *О. Г. Доценко*

План 2016 р. поз. № 150.

Підп. до друку. 01.11.2016 р. Формат 60x90 1/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 2,5. Обл. вид. арк. 3,13. Тираж 40 прим. Зам. № 191.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*